

CILVĒKA DZĪVĪBA BIOLOĢISKĀ UN MEDICĪNISKĀ KONCEPTĀ.

LU MF asoc.prof. **Enoks Biķis MD**

levads

ZURD pretī nenostājas zinātnieki materiālisti un zinātnieki ideālisti.lai diskutētu. ZURD dalībnieki nav „zvērīnāti materiālisti”, bet visi lielākā vai mazākā mērā ir saistīti ar zinātņi. ZURD konferenču un semināru mērķis ir - saskatīt, ka starp zinātņi un reliģiju nepastāv nesamierināmas pretrunas. Gudrais Salamans ir izteicies, ka gudrības iesākums ir Dievbijība. „...*Bijāt Kungu – zinību pamats...*” Zinātņi var uzskatīt par Dieva kalponi.

Bioloģija ir zinātne par dzīvīem organismiem (botānika, mikrobioloģija, cilvēka un dzīvnieku fizioloģija).

Medicīna nozīmē ārstniecību, dziedniecību. Tā ir zinātnisku atziņu sistēma un praktiska darbība cilvēka veselības saglabāšanai.

Veselības definīcija: tā ir pilnīga fiziska, mentāla un sociāla labklājība.

Medicīna ir veselības zinātnes nozare. Veselības zinātne pēta cilvēka organisma pamatfunkcijas...

Medicīnas mērķis ir noteikt slimību izcelsmi, norisi, diagnostiku, ārstēšanu, profilaksi.

Ļoti senos iežos ir atrastas vienšūnas organismu fosīlijas, kuru vecums tiek vērtēts kā senāks [?] (vēl par dažiem miljardiem gadu), nekā dzīvības pirmsākumu laiks uz Zemes. Nesen Latvijas TV demonstrēja BBC daudzsēriju filmu „Pirmā dzīvība”.

BBC filma „Pirmā dzīvība”. Murgaina fantāzija vai „dokumentāla” filma?

Atlantijas piekrastes klintis, arī Ņufaulndlendā uz klinšu virsmas iezīmējas pirmo vienšūnu dzīvnieku fosīliju pēdas.Tās varētu būt bijušas pirmatnējie vienšūņi vai t.s. „ekstremofilās baktērijas”. Tālākā ilgstošā periodā sekojis totāls Zemes apledojuums. Zem ledus dzīvība izdzīvojsi (lai neteiktu, ka gandrīz aizgājsi bojā). Tad parādījusies organismu fotosintēzes spēja, līdz ar to atmosfērā lielā vairumā

uzkrājušies skābeklis un ogļskābā gāze. Ogļskābā gāze radījusi „siltumnīcas efektu”. Aplidojums izkusis. Notikuši vulkānu izvirdumi. Ūdeņi bagātinājušies ar izšķīdušām minerālvielām un ar barības vielām. Šūnas apvienojušās grupās un saistījušās ar kolagēna pavedieniem. Piemērs – sūklis. Fosīlijas Austrālijas klinšu virsmā. Tās it kā nāk no kādreizējās jūras dibenā. Pirmie daudzšūnu organismi. „Čārnijas”. Pēc izskata atgādina papardes, kas ir fiksētas. Tām ir posmveida uzbūve. Dienvidķīnā atrastas „lodītes”, tās uzskata par „embrijiem”. Šveices ciklotronā ar elektronu mikroskopu šajās lodītēs saskatīts centrālais „gremošanas kanāls”. Daudzšūnu „organismam” - Šūnu sakopojumam varēja izveidoties „galva” ar maņu orgāniem. Varēja pievienoties atsevišķi posmi. Veidojās bilaterāla simetrija. Daudz mikroskopisku „kājiņu”, viena galvenā kāja priekšā – orientācijai. Jūras dibenā mājojušas digitālijas, kimbrellas. Vērojams dzimumvairošanās sākums. Apmaiņa ar gēniem. Vienkāršām „kombinācijām” varēja pietikt ar 8 – 25 gēniem. Parādījusies mute, plēsējzobi, kas liecina par šo pirmatnējo organismu rijību. Veidojusies anālā atvere. Organismi, kas veidojošies evolūcijā, „izlīduši” no jūras. Plēsēji valdījuši uz sauszemes...

Zinātnes iebildumi pret dzīvo šūnu un organismu izcelsmes teorijām.

- „Pirmatnējais buljons”. [Iebildums - Pirmsbiotiskajā „zupā” esošie cukuri padarīja neiespējamu RNS un DNS reproducēšanos].
- „Elektriskās dzirksteles” iedarbība uz vulkānisko izvirdumu masām, uz metānu, amonjaku, ūdeņradi.
- „Pirmatnējo pīšļu, mālu” teorija. [Bībele vēsta, ka Dievs cilvēku izveidoja no „zemes pīšļiem, un iepūta viņa nāsīs dzīvības dvasu.”]
- „Vēss sākums” jūras dzīlēs, kur izplūst termālie avoti un nepieklūst Saules gaisma. [Iebildums – kaut arī varēja veidoties dzīvā šūna, tomēr okeāna ūdens sāļuma dēļ nevarēja notikt šūnas apvalka veidošanai nepieciešamās olbaltumvielas polimerizācija].
- „Panspermija” - meteorīti no Visuma dzīlēm. Meteorītos ir konstatēti ogļūdeņraži un olbaltumvielu paliekas. [Nav ziņu par to, ka kaut kur Kosmosā varētu būt dzīvas būtnes, tomēr attiecībā uz dzīvības pastāvēšanu tajā viss Kosmosā nav izpētīts].

„Bioķīmiskā dzīvības izcelšanās teorija” (Stenlijs Millers, Holdens, Oparins).

Aminoskābju un nukleotīdu (nukleotīdi ir nukleozīdi, kas apvienoti ar fosfātiem) kombinēšanās DNS (dezoksi-ribo-nukleīnskābes)

ģenētiskās sekvencēs; [Iebildums - Enzīmu sintezēšanās ir iespējama tikai RNS un ribosomu klātbūtnē, bet tās nepastāv ārpus dzīvas šūnas].

RNS (ribo-nukleīnskābes, proteīnu un enzīmu veidošanās).

Neviena dzīva šūna laboratorijā nav izveidota.

Proteīna molekulā ir līdz 300 aminoskābēm; proteīna sintēzi veic gēni, katrā 1000 nukleotīdu, to kombināciju skaits $4^{100} \approx 10^{600}$, kas ir skaitlis 1 ar 600 nullēm! [Iebildums - minētie procesi skābekļa klātbūtnē nav iespējami; zinātne uzskata, ka O₂ eksistējis uz Zemes jau pirms dzīvības pirmsākumiem].

[Zemes pastāvēšanas laikā tiek pieļautas vismaz 30 tās katastrofālas sadursmes ar meteorītiem, līdz ar to jāpieņem, ka vismaz 30 reižu dzīvībai vajadzēja spontāni rasties no jauna?].

Par dzīvības rašanos pastāv vairākas „zinātniskas” hipotēzes.

Līdz šim zinātnei **nav izdevies radīt dzīvu šūnu. Ja arī spontāni būtu radies pirmatnējs viensūnas organisms (dzīva šūna), tad primitīvā organisma evolucionēšana par dzīva cilvēka daudzšūnu organismu ir fantāzija, kas neiztur kritiku.**

Evolūcijas teorijas piekritēji apgalvo, ka visi dzīvie organismi ir attīstījušies no vieniem senčiem. Sākotnēji ir bijusi vienkārša baktērija, kura dabīgās atlasses veidā ir attīstījusies un radījusi visu sugu daudzveidību.

Darvina laikā, šo hipotēzi cilvēki viegli pieņēma, jo trūka zināšanu par šūnu uzbūvi. Ernests Hekels, kurš popularizēja Darvina teoriju Vācijā, apgalvoja, ka šūna ir vienkārši dažādu oglekļa savienojumu kopums.

Dzīvība esot radusies no nedzīviem komponentiem, kuri ārējo apstākļu (temperatūras, ultravioleto staru, zibens) ietekmē nejauši

savienojies, izveidojot pirmo dzīvo viensūnas organismu, kas attīstījies ar dabīgo izlasi līdz visu sugu daudzveidībai.

Zinātnieku iebildumi pret dzīvības izcelšanās un dzīvo organismu evolucionēšanas teorijām:

Visvienkāršākais dzīvais organisms satur ārkārtīgi daudz informācijas. Organisms ar vismazāko zināmo genomu satur 482 gēnus. Protams paši gēni par sevi vēl arī neveido dzīvību – ir nepieciešama šūnas membrāna, proteīni un enzīmi.

Evgēnijs Konins un citi zinātnieki ir mēģinājuši izskaitļot, kāds varētu būt pats mazākais organisms, kurš spētu reproducēt pats sevi. Viņi nonākuši pie rezultāta, ka iespējams pietiktu ar 256 gēniem. Bija jāšaubās, vai šāds organisms spētu izdzīvot, jo nespētu salabot savas DNS kļūdas, nespētu regulēt savu atlikušo gēnu stāvokli, pārstrādāt kompleksas barības vielas, tam būtu nepieciešama vide ar bagātīgu organisko vielu saturu.

No antīkās pasaules pārņemts izteiciens: „veselā miesā – vesels gars”.

Te runa neiet par garu, bet par prāta darbību, ko veicina fiziskā ķermeņa veselība un aktivitātes. [Kaut gan „veselā miesā” var būt arī slims gars un otrādi: „slimā miesā” var būt mundra garīgā darbība.

Cilvēka „trīsvienība” – gars, dvēsele un miesa.

Kad Dievs radīja cilvēku, Viņš iedvesa tam dzīvības „dvašu”, ko var apzīmēt par dvēseli.

Bieži sastopamo nemirstīgās dvēseles jēdzienu pareizāk būtu raksturot ar jēdzienu „nemirstīgs gars”, kurš, cilvēkam

nomirstot, nonāk Radītāja Dieva rokās. Ījabs saka (12:10) : „Viņa rokās ir visu dzīvo dvēseles un visu cilvēku miesu gars.”

Cilvēcē pastāv stipra ticība miesas augšāmcelšanai.

Dvēsele ir arī augiem un dzīvniekiem, bet gars tikai cilvēkam. „Sānu logi” ir dvēsele - saziņai ar apkārtējo pasauli (ietver emocijas, saziņu, uztveri). „Jumta logs” - gars ir saziņai ar Dievu.

Prāts ir atšķirīga substance, atdalīta no pārējiem cilvēka aspektiem, no ķermeņa matērijas, no gara, no jūtām, no sirds,. Prātu bieži asociē ar apziņas plūsmas diferencēšanu atsevišķās daļās, ar noteiktām domām vai percepciju (uztveri) +apjēgšanu, šādā izpratnē prāts ir domāšanas spējas sinonīms. Prāts ir subjektīva vide=medijs, ar kura palīdzību iepazīstam objektīvo pasauli.[Vai vienīgi cilvēkam piemītošs, vai arī dažiem dzīvniekiem?]. Prāts cilvēkam dod iespēju veidot un modificēt apkārtējo pasauli.

DNS dubultspirāle – (molekulas, kam patīk mūzika) - universāls „inteligents mehānisms”

CILVĒKA DZĪVĪBA.

Cilvēks ir augstākā un sarežģītākā dzīvības forma, kas visuzskatāmāk demonstrē dzīvībai raksturīgās funkcijas, piemēram, reaktivitāti, adaptāciju, vielmaiņu,... Cilvēka pilnības apliecinājums ir visu funkciju, sistēmu un reakciju integrācijas pakāpe... Cilvēkam ir iespēja apzināt un novērst draudošos procesus.

.. Ikvienai Visumā pastāvošai dzīvai un nedzīvai matērijai ir dabiska tendence sabrukt... Jebkura dzīva matērija reiz mirst. Iet bojā atsevišķi indivīdi, bet suga, pateicoties reproduktīvai sistēmai, saglabājas.

.. Dzīvību raksturo vairāki faktori –

- noteiktas iekšējās kārtības saglabāšana;
- adaptācija;
- vielmaiņa;
- kustība;
- reaktivitāte (kairināmība);
- reprodukcija;
- attīstība;
- pārmantojamība.

Cilvēka adaptācijas nodrošinātājs ir saprāts. Kur tas atrodas, kāda ir saprāta matērija – pagaidām ir vēl neatbildēts jautājums.

• **Cilvēka pilnības apliecinājums** ir visu funkciju , sistēmu un reakciju integrācijas pakāpe.

Cilvēks ir vienīgā dzīvā būtne, kas neiet bojā, būtiski mainoties apkārtējās vides apstākļiem.

• **Cilvēks spēj apzināt un novērst draudošos procesus.**

Cilvēka **adaptācijas spēja** ir saprāts, kur tas atrodams, kāda ir saprāta matērija – pagaidām ir vēl neatrisināts jautājums.

Jebkura dzīva matērija reiz mirst, iet bojā atsevišķi indivīdi, bet suga, pateicoties reproduktīvai sistēmai, saglabājas.

Cilvēks tiecas izzināt dzīvību kā savas eksistences pamatu

Citāti no redaktora Dr.Pētera Apiņa ievadvārdiem grāmatai „CILVĒKS” , Nacionālais apgāds, Rīga.

Cilvēka ķermeņa pilnību un skaistumu attēlojuši gleznotāji, skulptori un mūsdienu fotogrāfi. Kopš Renesanses laikmeta saglabāties Leonard oda Vinči zīmētais Vitruvija cilvēka („Vitruvial man”) attēls.

Marcus Vitruvius Pollis (dzimis 80.gadā. pirms Kristus, miris 15.gadā pēc Kristus dz.), romiešu arhitekts un militārs inženieris.

Leonardo di ser Piero da Vinci, gleznotājs, skulptors, arhitekts, matemātiķis, inženieris, anatoms, kartogrāfs, botāniķis, rakstnieks (dzimis 1452.gada 15.aprīlī, miris 1519.gada 2.maijā {Leonardo da Vinci dzīvoja tajā pašā laikā, kad Mikelandželo gleznoja Ādama

radīšanu). „Vitruvija cilvēks atspoguļo ideālās cilvēka auguma proporcijas (tādu proporcionālu cilvēku varēja radīt vienīgi Radītājs – Dievs !).

4 pirkstu platums=plaukstu platums

4 plaukstu platums=pēdas garums;

6 plaukstu platums=elkoņa garums;

4 elkoņu garums=cilvēka auguma garums;

Izplestu roku platums= cilvēka auguma garums;

Pēdas garums ir 1/7 no cilvēka auguma garuma;

Cilvēkam ar izplestām rokām un kājām nostājoties aplī, apļa centrā ir naba.

Kājas veido taisnleņķa trijstūri.

*No antīkās pasaules ir pārņemts izteiciens: „veselā miesā – vesels gars”.
Jāatzīst, ka par nožēlu bieži vien veselā miesā var mājot slimis gars.*

Psihožu nosaukumi ir dažādi. Nevar izolēt tikai dvēseles slimības no prāta darbības traucējumiem, „ārprāta”, „plānprātības”. Ir zināmas arī „disforijas”, depresijas, kur prāta darbība nav īpaši traucēta.

Psihiskās slimības, „Slīma dvēsele”: depresija, maniakāls uzbudinājums, eiforija.

Garīgās veselības - augstākās nervu darbības traucējumi. Smadzenes nespēj pareizi atspoguļot ār pasauli, analizēt un sintezēt saņemtos iespaidus un uz tiem pareizi reaģēt, ārprāts” (murgi, halucinācijas utt.)

Dzīvības svētuma neievērošana. Aborti. (katru dienu Latvijā abortos izdzīst 27 bērnu dzīvības, t.i. viena skolas pirmā klase.

Kontracepcija. Jautājums strīdīgs. Pret kontracepciju strikti iestājas katoļu baznīca.

Homoseksuāli dzimumsakari, seksuālas perversijas. Necieņa pret vīrieša sēklu, potenciālo dzīvības sakumu. Tā nonāk, kur tai nav paredzēts – partnera gremošanas trakta sākuma vai beigu daļā.

Eitanāzija. Par dzīvību tiesīgs lemt ir tikai Radītājs, neviens cits, arī pats cilvēks nedrīkst izlemt dzīvības vai nāves jautājumu.

KRISTĪGĀ TICĪBA par mūžīgo dzīvību.

Sv.Katrīnas klosterī redzama XII gs.glezna , kurā attēlots, kā mūki rāpjas augšup pa kāpnēm pie Jēzus Debesīs, kamēr turpat apkārt esošie dēmoni tiem uzbrūk un viņus cenšas aizkavēt.

Apustuļa Pāvila vēstulēs aprakstīts, ka mūžīgo dzīvību var sasniegt ticībā Jēzum un ka grēks ir par šķērslī šajā ceļā.

Kristīgā eshatoloģija māca, ka **mūžīgā dzīvība** ir dzīvības turpinājums pēc nāves.

Apustuļu ticības apliecībq apliecina: “..es ticu miesas augšāmcēlšanai un mūžīgai dzīvībai..”.

Ar to pateikts, ka mūžīgā dzīvība iesāksies pēc Jēzus atkalatnākšanas un mirušo augšāmcēlšanās.

Inaugurācijas eshatoloģija māca, ka mūžīgā dzīvība iesākas, ieticot Kristum jau šīs zemes dzīvē; šī mācība pamatojas Jaunajā Derībā , īpaši Jāņa rakstos.

Jau pirms Jēzus otrās atnākšanas Dieva atpestīta cilvēka dzīvība nonāk “starpstāvoklī”, bet pēc Jēzus atkalatnākšanas šāds cilvēks piedzīvo fizisku (miesas) augšāmcēlšanos un ieiet atdusā Jaunajā Zemē.

Dvēsele nāvē tiek atšķirta no ķermeņa; bet pie augšāmcēlšanās Dievs, apvienojot miesu ar dvēseli. piešķir miesai nemirstīgu dzīvību.

Tāpat kā Kristus ir augšāmcēlies uz mūžīgiem laikiem, tāpat Viņš cilvēkus uzmodinās. Dieva plāns nav vis pamest, bet gan pārveidot pasauli. Viņš uzmodinās (augšāmcēls) cilvēkus, lai tie dzīvotu jaunajā pasaulē. Tas ir Evaņģēlija apsolījums.

“.. mūžīgā dzīvība ir tā, ka tie pazīst tevi – vienīgo patieso Dievu un Jēzu Kristu, ko tu esi sūtījis.”[Jāņa ev.17 : 3]

“Kam ir Dēls, tam ir dzīvība, bet, kam Dieva Dēla nav, tam nav dzīvības.To es rakstu jums, jums, kas ticat Dieva Dēla vārdam, lai jūs zinātu, ka jums ir mūžīga dzīvība.” [Jāņa 1.vēst.5 : 12,13.].

Pravietis Daniēls raksta: “Daudzi no tiem, kas dus zemes pīšļos, uzmodīsies: citi mūžīgai dzīvībai, citi mūžīgam negodam un kaunam.”(Dan.12 : 2).

2 attēli referāta beigās:

Golgātas Cietējs – Sāpju Vīrs - nāves Uzvarētājs.

Augšāmcēlies Dieva Dēls Kristus – Dzīvības Devējs.

.